

تصویر تئوری ریسمان در جهان واقعی

فریبا عوض زاده باروق **1**

1-دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، ایران

آدرس پست الکترونیک (fevazzadeh93 @gmail.com)

چکیده

در قرن اخیر، علم و فن آوری، پیشرفت بسیاری داشته است. اما جهان امروزی، بیشتر از هر چیز، به صلح و آرامش نیاز دارد. و لازمه ی پیشرفت در زمینه ی اخلاقیات و دستیابی به یک زندگی بهتر، کسب آگاهی از اسرار و قوانین موجود در جهان آفرینش است. به نظر می رسد، علاوه بر ثواب و عقاب در دنیایی دیگر، این جهان نیز، همانند یک برنامه ی از پیش نوشته شده ای است که در آن، برای هر عمل، و هر سخن و یا شاید هر نیت و اندیشه ای که داریم، نتایج خاصی در نظر گرفته شده است. بدین معنی که، هر آنچه که انجام می دهیم، یا هر سخنی که بر زبان می رانیم و یا هر اندیشه ای که در سر می پرورانیم، روزی بسوی ما باز خواهد گشت. لذا سعی ما بر این است که در این پژوهش، با استناد به آیات قرآنی و روایات و احادیث، و نیز با نگاه اجمالی به دیگر ادیان، و ارتباط آنها با قوانین فیزیکی جهان، با یکی از این اسرار، آشنا شویم.

کلمات کلیدی: نظریه ی ریسمان، انعکاس اعمال، پاداش و عقاب.

Image of string theory in the real world

Fariba evazzadeh baroog 1

1-master degree student, Faculty of Engineering 2, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Iran.
E-mail: (fevazzadeh93 @gmail.com)

Abstract:

The technology has improved greatly in the last century but now, the world needs peace more than anything. And for progress in the field of ethics, and achieve a better life, know the secrets of the universe and the laws is necessary. So we are trying to know one of the secrets. It seems, in addition to the rewards and punishments in another world, this world is like a pre-written program that every action, thought and word has to follow its own results. Thus what we do, what we say and what we think, one day will return to us. Therefore, we are trying to learn one of these secrets, according to the Qur'an, and the narrations and sayings, and also look at other religions, and their relationship to the physical laws of the world, in this study.

Keywords: *String theory, reflection actions, reward and punishment.*

مقدمه

معمولاً هر جا که صحبت از ثواب و عقاب می شود، اذهان عموم مردم، به سمت و سوی بهشت و جهنم می رود؛ درحالیکه ثواب و عقاب اعمال، صرفاً اختصاص به جهان آخرت ندارد و اغلب، قسمتی از نتیجه ی اعمال، مربوط به انعکاس آن در همین جهان است. که به شکلهای مختلف نمود پیدا کرده و گاهاً سرنوشت ما را تغییر می دهد. البته نباید فراموش کنیم که دنیا، محل کاشت و تلاش و تکاپوست و آخرت محل برداشت نتیجه ی همان تلاشهاست. اما اینکه چه رابطه ای میان اعمال ما و صورت اخروی آن ها وجود دارد، برای بشر نامعلوم است. تنها می توان گفت ریشه ی ثواب و عقاب اخروی، اعمال نیک و بد ماست. و در واقع اعمال ما مثل هسته ی درخت، و ثواب و عقاب آنها، مثل میوه ی همان درخت است. از این رو ما قصد داریم در این پژوهش، تنها به پاداش و عقاب و انعکاس اعمال در این جهان، از دید آیات قرآنی و روایات و نیز از دید دیگر ادیان، بپردازیم. و نیز در آخر، به ارتباط آنها با قوانین ساده ی فیزیکی اشاره خواهیم نمود.

1) پاداش و عقاب و انعکاس اعمال، به روایت قرآن و احادیث:

عملی که از انسان سر می زند، از بین رفتنی نیست و آثاری دارد که به صاحبش برمی گردد. این آثار، چه خیر و چه شر، در جهان دیگر به نحو کامل و بدون نقص به فاعلش می رسد، لیکن برخی آثار، در همین دنیا منعکس می گردد و صاحبش تلخی یا شیرینی آن را می چشد. آثار اخروی اعمال، از موضوع بحث خارج است. آنچه مورد بحث است، آثار دنیوی اعمال است، و مقصود از آثار، هم آثار تکوینی است و هم آنچه به عنوان پاداش و کیفر، داده می شود و عنوان جامع برای آن، انعکاس اعمال انسان در دنیا است. فواید این بحث، گاهی فردی است و گاهی اجتماعی. فرد، هرگاه به آثار عمل خود در دنیا پی ببرد، می

فهمد که باید سرلوحه برنامه اش را اصلاح خود قرار دهد؛ زیرا سعادت دنیا و آخرت خود را در این مهم، خواهد دید. اگر انسان ها متوجه آثار اعمال خود باشند، از آن جا که انسان، دنبال جزای نقد می گردد و پاداش ها و کیفرهای دنیوی نقدند، بنا بر این، تأثیرش در رفتار افراد انسانی فراوان خواهد بود، و همه سعی می کنند نیروی انسانی خود و سایر امکاناتشان را صرف تأمین امنیت اجتماعی کنند. (سبحانی فخر-1372)

پاداش و کیفر از موضوعات مهم متون دینی است و در تمام ادیان الهی به طرق و گونه های مختلف مطرح گردیده است، و هیچ کتاب آسمانی نیست که از پاداش و کیفر اعمال سخن به میان نیامده باشد، تنها وجه تمایز آن در شیوه بیان و نوع پاداش و کیفر و زمان و مکان است. قرآن بارها در سور و آیات گوناگون به ویژه ضمن بیان احوال و رفتار گذشتگان و تمثیل نیکوکاران و بدکاران، به پاداش و عقوبت دنیوی و اخروی آن ها اشاره کرده است. احادیث و روایات معصومین (ع) نیز در این زمینه به قدری است که می توان با استفاده از آن ها به تبیین و تحلیل بیشتر و جزئی تری از موضوع دست یافت. (شجری و جوادی نوش آبادی - 1394)

از آنجا که، جهان بر پایه ی نظام علی و معلولی پی ریز شده است، هیچ امری را نمی توان یافت که مشمول یکی از طرفین علیت نباشد. هر رفتاری که از انسان سرزند، پی آمد خاص خود را خواهد داشت. این معنای بازتاب یا تجسم عمل است که در متون دینی اسلام گوشزد شده است. از نظر قرآن کریم رفتارهای اختیاری انسان نقش آفرین هستند؛ به همین جهت رفتارهای ظاهری و باطنی، اعم از صواب و خطا، آثار تکوینی خاصی در دنیا و آخرت به جای می گذارند که به خود انسان بازگشت دارند. قرآن کریم به نمونه های فراوانی از اعمال و نتایج آن ها اشاره دارد. از نظر قرآن هر عملی برای انسان، در دنیا یا آخرت تأثیرگذار است و هر کسی در گرو اعمال خویش است:

«كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ»^۱

« هر نفسی در گرو عملی است که انجام داده است. »

بر این اساس مطابق قوانین تکوینی که خداوند متعال بر جهان هستی حکم فرما کرده است، کار خوب و بد ما حتی در همین جهان نیز بر جسم و جان ما تأثیر می گذارد. و گاه، رنج ها و مصیبت هایی که به انسان می رسد به خاطر رفتارهای خود انسان است:

«و ما أصابکم من مصیبه فبما کسبت أیدیکم و یعفو عن کثیر»^۲

« و آنچه از رنج و مصائب به شما می رسد همه از دست (اعمال زشت) خود شماست در صورتی که خدا بسیاری از

اعمال بد را عفو می کند. »

و نیز، حاصل نیکی و بدی برای خود انسان است. بدین معنی که:

«إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا»^۳

^۱ - سوره مدثر، آیه ۳۸

^۲ - سوره شوری، آیه ۳۰

^۳ - قسمتی از سوره ی الاسراء، آیه ۷

« اگر نیکی کنید به خود نیکی کرده‌اید و اگر بدی کنید به خود بدی کرده‌اید. » / (عبدالعلی شکر- فصلنامه عقل و دین-

شماره 6)

این نظام و قاعده دنیا است که هر عملی، عکس‌العملی در پی دارد؛ شاید این دنیا ظرفیت و گنجایش نمایش آثار و عکس‌العمل اعمال را نداشته باشد اما به اعتقاد ما مسلمانان، دنیای دیگری نیز وجود دارد که می‌توان بازتاب تمامی اعمال از کوچکترین تا بزرگترین آن را انتظار داشت از همین روست که شاعر می‌گوید: « هر چه کنی به خود کنی گر همه خوب و بد کنی » (مریم پناهنده-1393)

این یک سنت همیشگی است، نیکی‌ها و بدیها سرانجام به خود انسان باز می‌گردد، هر ضربه‌ای که انسان می‌زند بر پیکر خویشتن زده است، و هر خدمتی به دیگری می‌کند در حقیقت به خود خدمت کرده است، ولی مع‌الاسف نه آن مجازات انسان را بیدار می‌کند و نه این نعمت و رحمت مجدد الهی، لذا باز هم به طغیان می‌پردازد و راه ظلم و ستم و تعدی و تجاوز را پیش می‌گیرد و فساد کبیر در زمین ایجاد می‌کند و برتری جویی را از حد می‌گذرانند. (تفسیر نمونه، ج 12، ص: 27 / به نقل از: مریم پناهنده-1393)

معمولاً اثر و تبعه عمل هر کسی (چه خوب و چه بد) به خود او برمی‌گردد

" تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ لَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ " ¹

« آن گروه پیشین همه درگذشتند ، هر چه کردند برای خود کردند و شما نیز هر چه کنید به سود خویش کنید و شما

مسئول کار آنان نخواهید بود.»

البته آثار دنیوی اعمال چنان نیست که به غیر فاعل نرسد بلکه در صورتی که خدا بخواهد به عنوان انعام و یا عذاب و یا امتحان، اثر عمل شخصی را به شخص دیگر نیز می‌رساند البته اینطور نیست که هر فاعلی بتواند به طور دائم اثر فعل خود را به دیگری برساند، مگر همان احیانا که گفتیم، مشیت خدا بر آن تعلق گرفته باشد، و اما خود فاعل اثر فعلش دائماً و بدون هیچ تخریفی به خودش برمی‌گردد. لذا به طور کلی یکی از سنت‌ها و قوانین قطعی آفرینش، مسأله‌ی مکافات عمل و به طور اعم بازتاب و نتایج عمل است، یعنی انسان هر کاری را که انجام می‌دهد خوب یا بد، نتیجه‌ی عملش را می‌بیند؛ نتیجه‌ی عمل خوب، همان پاداش و نتیجه‌ی عمل بد، کیفر می‌باشد. البته مکافات عمل نوعاً به نتایج عمل بد اطلاق می‌گردد. باید توجه داشت که مطابق آیات و روایات و بررسی‌های به عمل آمده، گرفتاری‌های مختلفی که در دنیا به سراغ انسان‌های مختلف می‌آید، برای بعضی مکافات عمل، برای بعضی امتحان، برای بعضی مایه تربیت و بازگشت، برای بعضی مایه افزایش درجه، برای بعضی مایه کراهت و مقام و برای بعضی جبران کمبودهای سابق است و با این بیان نمی‌توان گفت هر گرفتاری و رنجی کیفر گناه است، زیرا گرفتاری‌های سخت فلسفه‌های گوناگونی دارند که برخی عبارتند از: 1. شکوفایی استعدادها و توانمندیهای درونی و برونی انسان؛ 2. هشدار نسبت به آینده او؛ 3. اصل آزمون در زندگی انسان؛ 4. بیداری از خواب غفلت و غرور و هوشیاری از انواع مستی‌ها؛ 5. کیفر گناهان؛ 6. بخش مهمی نیز ثمره‌ی ندانم کاریها و سهل انگاری‌های انسان در زندگی است. بنا بر این هر شخص نیکوکار، سهمی از عمل نیک و بدکار، سهمی از عمل بد خود دارد، هم چنان که خداوند در قرآن می‌فرماید:

" فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَ مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ " ¹

¹ - سوره بقره ، آیه 141

« پس هر کس به قدر ذره ای کار نیک کرده باشد (پاداش) آن را خواهد دید. و هر کس به قدر ذره ای کار زشتی مرتکب شده آن هم به کیفرش خواهد رسید. » / (مریم پناهنده-1393)

باید گفت اساساً گناه دارای آثار وضعی است و بسیاری از گناهان مکافات در همین جهان دارند. به تعبیر دیگر یکی از حکمت‌های الهی در نظام آفرینش این است که نظام هستی نسبت به کردارهای انسان بی تفاوت نیست و در برابر نیک و بد اعمال آدمی واکنش مناسب نشان می‌دهد. قرآن مجید می‌فرماید:

« وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ »^۲

« اگر آدمیان پارسایی پیشه می‌ساختند، همواره نعمت‌ها و برکات را از آسمان و زمین برایشان فرو می‌ریختیم. » (شهید مطهری، 1373- به نقل از: پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری)

بنابراین در نظام علت و معلول کنش‌های نیک و بد آدمی در تعیین نیک‌بختی و نگون سازی انسان در همین دنیا نیز مؤثر است و بازگشت نتایج اعمال انسان به وی، اختصاص به سرای آخرت ندارد. برخی کیفرها رابطه علی و معلولی با جرم دارند؛ یعنی معلول جرم و نتیجه طبیعی آن است. بسیاری از گناهان، اثرات وضعی ناگواری در همین جهان برای ارتکاب کننده بوجود می‌آورد؛ در حدیثی نورانی آمده است: «إِنَّ الْبَلَاءَ لِلظَّالِمِ أَذْبٌ وَ لِلْمُؤْمِنِ امْتِحَانٌ وَ لِلنَّبِيِّاءِ دَرَجَةٌ وَ لِلْأَوْلِيَاءِ كَرَامَةٌ؛ گرفتاری و زیان‌ها برای ستمگر موجب ادب و مکافات عمل اوست و برای مؤمن امتحان و آزمایش است و برای اولیاء خدا موجب ترفیع مقام و درجه است...»^۳. از این حدیث شریف به خوبی فهمیده می‌شود برخی از مجازات‌ها در همین دنیا انجام می‌پذیرد. اما این گونه نیست که همه گرفتاری‌ها مکافات عمل انسان باشد. بلکه اگر انسان خطایی از او سر نزده باشد، این گرفتاری نشانه ظلم و ناهنجاری دیگران است و برای این مؤمن ثواب و ترفیع درجه خواهد داشت. (همان منبع)

بخش عظیمی از مجازات‌های تلخ و شیرینی که انسان با آن مواجه می‌شود، ریشه در تاریخ رفتاری ما در گذشته دارد. حال اگر این مجازات‌ها از قسم سختی‌ها و دشواری‌ها باشد، گاهی فقط صورت جزا دارد و بازتابی برای کرده‌های ناشایستی است که انسان در گذشته انجام داده است. و بیشتر نیز حالت تنبیه و آگاهی دادن به فرد دارد تا با نوعی گوشمالی او را از روند نادرستی که در زندگی برگزیده، برحذر دارد. و اگر این مجازات‌ها در لباس نعمت و خوشی ظاهر شود گاه صورت جزا و پاداش برای فرد دارد که به موجب رفتار خوبی (مثلاً نیکی به پدر و مادر)، که او انجام داده، خداوند در این دنیا نیز او را بی‌نصیب نمی‌کند. و گاهی نیز نوعی مکر الهی است که با خوشی و رفاه، انسان به کلی از خود غفلت نموده و به رفتار شرورانه خود ادامه می‌دهد، تا به یکباره با قهر و خشم الهی مواجه می‌شود و خداوند او را از اوج منیت و آقایی به حضيض ذلت و پستی فرو می‌کشد. (همان منبع)

خلاصه این که:

1. خداوند نظام هستی را به گونه‌ای خلق و تدبیر نموده است که نسبت به نیک و بد کردار انسان واکنش و عکس‌العمل نشان می‌دهد. این اختصاص به آخرت ندارد؛ بلکه در همین دنیا نیز جاری است.

¹ - سوره زلزال، آیه 8

² - سوره اعراف، آیه 96

³ - کتاب جامع الاخبار- از حضرت علی (ع)

2. بین پاداش و کیفر دنیوی و اخروی اعمال، تفاوت‌های زیادی وجود دارد.
3. این به معنای آن نیست که همه بدی‌های انسان در این دنیا پاسخ داده می‌شود و یا مکافات دنیوی پاسخ کامل بدی‌هاست. آنچه ما می‌دانیم این است که اجمالاً در این جهان پاسخهایی در برابر اعمال ما وجود دارد، ولی تمام خصوصیات و جزئیات دقیق آن شاید برای ما روشن نباشد و مسلماً پاسخ کامل در قیامت است.
4. اعمال نیک انسان می‌تواند نتایج سوء سیئات را خنثی کند. توبه، صدقه و بسیاری از رفتارهای خوب در این زمینه مؤثر است. (همان منبع)

نکته‌ی دیگر درباره‌ی ظالمانی است که تا دم مرگ زندگی خوب و راحتی داشته‌اند و احياناً جان داندیشان نیز آسان بوده است، در این خصوص باید گفت: "اولاً، دنیا جای عمل است نه حساب و کتاب، لذا نباید توقع این را داشت که انسان ظالم و گناهکار حتماً در این دنیا تمام و کمال، مجازات و عذاب افعال و کردار بدش را ببیند. ثانياً، چنین نیست که این قبیل انسانها هیچ درد و ناراحتی نداشته باشند. زیرا خوب و راحت بودن زندگی تنها به برخورداری بیشتر از امکانات دنیایی مانند ثروت، قدرت و شهرت و ... نیست. همان‌گونه که عذاب‌های الهی منحصر در عذاب‌های مادی و ملموس نیست." قرآن کریم از زندگی اینان با تعبیر «معیشه ضنکا»^۱ یعنی «روزگار تنگ»، یاد می‌کند. یعنی روزگار و زندگی‌ای که در عطش سیری ناپذیر آنها برای بدست آوردن هرچه بیشتر مسائل مادی تباہ می‌شود، آنان همواره در زندانی از اندوه و اضطراب و ترس از وارد شدن آفت‌ها و ناملايمات و فرا رسیدن مرگ به سر می‌برند و از شر حسودان و کید دشمنان‌شان در اضطرابی کشنده دست و پا می‌زنند و در نتیجه پیوسته در میان آروزهای برآورده نشده و ترس از فراق آنچه برآورده شده به سر می‌برند. (محمدحسین طباطبایی-1378 / به نقل از: مهدوی- پایگاه رهروان ولایت)

همچنین در همان لحظه‌ای که ستمگری در لحظات پایانی زندگی ننگین و نکبت‌بارش بر بستری آرمیده و ما گمان می‌کنیم دارد به آسانی جان می‌دهد، چه بسا در چنان عذاب و فشار روحی و درونی دست و پا می‌زند که به وصف نیاید. لذا مبنای قضاوت و داوری ما درباره‌ی حال افراد نباید ظاهر زندگی و مرگ آنها باشد. اما این‌که چرا با این همه ستم و حق‌کشی، باز این همه نعمت و امکانات در اختیار آنهاست، پاسخ این است که این خود عذابی خردکننده است که در فرهنگ و معارف قرآنی با واژه «استدراج»^۲ از آن یاد شده است. استدراج یعنی اینکه انسان به تدریج از رحمت الهی دور و به عذاب نزدیک می‌گردد، و این‌که خداوند تعالی حاجات بنده‌اش را در مدتی معین و یا تا پایان عمرش برآورده سازد، برای اینکه تدریجاً او را به عذاب و بلا مبتلا کند. (جرجانی-1377 / به نقل از: مهدوی- پایگاه رهروان ولایت)

حال اینها مانند کسانی هستند که مبتلا به سرطان و یا ایدز هستند که سال‌های سال هیچ احساس دردی نمی‌کنند، تا این‌که بیماری در تمام بدنشان منتشر می‌شود و زمانی متوجه می‌شوند که دیگر کار از کار گذشته است. نکته قابل توجه دیگر این‌که، ممکن است اینها بالاخره حسناتی نیز داشته باشند، و چون خداوند تعالی عادل است و هیچ خوبی و بدی را بی‌پاداش و مجازات نمی‌گذارد، نعمت‌ها و پاداش‌هایی را در دنیا به آنها عطا می‌کند تا با آنها بی‌حساب شود و آنها روز قیامت طلبکار نباشند و یکسره در عذاب بسر برند. چنان‌که از امام صادق - علیه السلام - نقل شده که پیامبر - صلی الله علیه و آله - فرمودند

^۱ - سوره طه، آیه 124

^۲ - در سوره اعراف، آیه 182 اشاره شده است.

که خداوند عزوجل می فرماید: « به عزت و جلالم سوگند که بنده‌ای را که بخوام (در قیامت یکسره) عذابش کنم، از دنیا نمی‌برم تا این که پاداش کامل هر حسنه‌ای را که انجام داده است (در همین دنیا) به او بدهم یا به وسیله فراخ کردن روزی‌اش یا سلامتی بدنش، یا به ایمنی در دنیایش و اگر هنوز چیزی (از حسناتش بی‌پاداش) مانده بود، جان دادن را به او آسان می‌کنم. » (کلینی / به نقل از: مهدوی- پایگاه رهروان ولایت)

و دیگر این که، ستم‌دیدگانی بوده و هستند که تا دم مرگ در سختی و رنج زندگی کرده‌اند و احیاناً در لحظه مرگ لحظات سختی را سپری کرده‌اند، در این باره، چند نکته را باید در نظر گرفت: بعضی از سختی‌ها و رنج‌ها در زندگی انسان‌ها عواقب و آثار اعمال بد و گناهان خود آنهاست. حضرت علی - علیه السلام - در سخنی گهربار، آیه ۳۰ سوره شوری را قرائت کردند که خداوند تعالی در آن می‌فرماید: «هر مصیبتی به شما برسد به سبب دستاورد خود شماست و (خدا) از بسیاری درمی‌گذرد.» و پس از آن حضرت فرمود: حتی پیچ خوردن رگی در انسان یا برخورد کردنش با سنگی و لغزیدن پایش و ... به سبب گناهان اوست. (همان منبع)

از سویی دیگر، رنج و مشکلات می‌تواند از جمله نعمت‌ها و الطاف خداوند بر انسان‌ها باشد. چون آثار مثبت دنیایی و آخرتی بسیار به ارمغان می‌آورد. از قبیل: بیداری از خواب غفلت، رشد و شکوفایی استعدادها و توانایی‌های بالقوه، پاک شدن از بعضی گناهان و رسیدن به درجات و ثواب‌های بزرگ به سبب صبر بر آنها تا جایی که امام صادق - علیه السلام - در پاسخ مردی که از بیماریش شکایت می‌کرد، فرمود: ای بنده خدا، اگر مؤمن می‌دانست، چه اجری در مصائب می‌برد آرزو می‌کرد با قیچی قطعه قطعه شود. (همان منبع)

و نکته ی پایانی این که، رنج‌ها و دشواری‌ها در زندگی بعضی انسان‌ها برای این است که خداوند تبارک و تعالی می‌خواهد آنها مکافات همه ی بدی‌ها و سیئاتشان را در دنیا بکشند تا در روز قیامت بدهکار نباشند و یکسره در بهشت رحمت الهی بسر برند. همان‌گونه که در حدیث شریفی، امام صادق - علیه السلام - به نقل از پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند که خداوند عزوجل می‌فرماید: « به عزت و جلالم سوگند که بنده‌ای را که بخوام مورد رحمت قرار دهم، از دنیا نمی‌برم تا این که مکافات هر گناهی را که کرده است در همین دنیا به او بدهم، حال یا به وسیله بیماری در بدنش یا به تنگی در روزیش یا با ترس و هراس در دنیایش و اگر باز هم چیزی باقی ماند، مردن را بر او سخت می‌کنم. » (همان منبع)

البته نباید فراموش کنیم، که بسیاری از رنج‌ها و گرفتاری‌هایی که متوجه افرادی در این دنیا می‌شود، نتیجه ی آن است که خداوند این عالم را عالم اسباب و مسببات قرار داده، لذا هر کس اسباب رسیدن به امکانات مادی را بتواند به چنگ آورد می‌تواند از آن بهره مند گردد. منتهی گاهی ساختار جامعه به گونه ای سازمان دهی می‌شود که فرصت رسیدن اقشار خاص به امکانات مادی بسیار کم می‌گردد. در چنین حالتی، ممکن است تلاش انسان‌های فقیر به نتیجه ای هم نرسد. اما این امر تکلیف را از افراد برخوردار بر نمی‌دارد و آن‌ها نیز در برابر اعمال خود مسئولیت دارند و مکافات اعمال ناروای خود را در این دنیا، یا در دنیای دیگر می‌بینند. خلاصه این که عدالت خداوند ایجاب می‌کند سزای عمل نیک و بد همه را به آن‌ها برساند، اگر احیاناً در این دنیا به دلیل مصلحتی که ممکن است بر ما پوشیده باشد، دامن کسی را نگیرد، مطمئناً از دادگاه حقیقی خداوند در امان نخواهند بود. (مهدوی-1394)

2) پاداش و عقاب و انعکاس اعمال، در دیگر ادیان اسلامی:

همانگونه که اشاره شد، مسئله ی پاداش و کیفر اعمال انسان، چه در دنیا و چه در آخرت، در تمام ادیان الهی به طرق و گونه های مختلف مطرح گردیده است. از جمله:

از دیدگاه زرتشتیان، هر عملی که در جهان انجام شود چه نیک و چه بد، سرانجام کیفر و پاداشی در پی دارد، این کیفر و پاداش گاه در دنیا، گاه در سرای آخرت و یا در هردو (دنیا و آخرت) به نیکوکار یا تبهکار داده می شود، چنان که آمده است: «پارسایان در برابر کارهای نیکی که کرده اند، پاداش جاودانه ی پایدار می گیرند و به آن هادر برابر هر آنچه انجام داده اند یا پرهیز کرده اند، اجر و مزد می رسد.»¹ (شجری-جوادی نوش آبادی، 1394)

مسیحیان نیز بر این باورند که هر عملی در جهان هستی، بازتابی در پی دارد: به تعبیر دیگر هر انسانی چه نیکوکار و چه بدکار، نتیجه ی رفتار و اعمال خویش را خواهد دید. چنان چه در انجیل آمده است: «هیچ کس نمی تواند خدا را بفریبد، هیچ کس از مکافات الهی در امان نخواهد بود، زیرا هر کس هرچه بکارد همان را درو خواهد کرد. اگر کسی تخم هوس بکارد، فساد و نابودی روح خود را درو خواهد کرد، اما اگر بذر اعمال نیک روحانی را بکارد، از روح خدا حیات جاودان را درو خواهد کرد.»² (همان منبع)

حتی معتقدند کسانی که پیامبران و امامان را ندیده اند و کتاب آسمانی و احکام خدا را نخوانده اند، مجازات خواهند شد. چون در درونشان وجدان هست و این وجدان راه خوب و بد را برایشان مشخص می کند، چنانکه آمده است: «خدا شخص گناهکار را هرکه باشد مجازات خواهد کرد؛ برای مثال، مردم وحشی و از همه جا بی خبر که در جنگلها زندگی میکنند، اگر مرتکب گناه شوند، خدا مجازاتشان خواهد کرد؛ چون ایشان با اینکه هیچ گاه کتاب آسمانی و احکام نوشته شده ی خدا را نخوانده اند، اما در عمق وجدانشان، خوب را از بد تشخیص می دهند. پس در حقیقت احکام خدا در وجدانشان نوشته شده است و به همین دلیل وقتی کاری نیک انجام میدهند، وجدانشان آرام میگیرد و هرگاه عمل بدی مرتکب میشوند وجدانشان، ایشان را سرزنش میکند»³ (همان منبع)

در آیین یهود نیز، پاداش و کیفر اعمال وجود دارد و از پاداش و کیفر به نام «میصوا»⁴ ذکر کرده اند. آنها معتقدند نیکوکاران پاداش اعمال خود را در بهشت و بدکاران کیفر اعمالشان را در گهینوم⁵ می بینند، چنانکه آمده است: «عادلان

¹ - مشکور، بی تا: 44

² - انجیل مقدس، بی تا: 264

³ - انجیل مقدس، ترجمه تفسیری، 198: 1357

⁴ - میصوا: «فرمان یا فریضه ای است که به موجب آن، هر یهودی باید رفتار کند و یا به علت آن، از انجام عمل معینی خودداری

نماید» (حییم شختر و...، 1977: 232)

⁵ - گهینوم: «مشتق از اسم عبری "گی-بن-هینوم" است که در اصل، دره ای است در یروشالیم (اورشلیم) در دامنه غربی تپه ی صیون که در کنعان باستان در آن برای بت "مولخ" کودکان خردسال را قربانی میکردند. طبق پیشبینی ارمیای نبی، این دره در روز قیامت مجازاتگاه بزهکاران خواهد بود. طی دورانهای مختلف، لفظ گهینوم به یک اسم کلی و انتزاعی مبدل شده که معنی آن "محل جزا و شکنجه ارواح ظالم" پس از مرگ آنان میباشد» (حییم شختر و...، 212-211)

پاداش خویش را در بهشت عدن و بدکاران مجازاتشان را در گهینوم دریافت می دارند، گهینوم هم برزخ است و هم دوزخ»^۱
(همان منبع)

3) انعکاس اعمال، به قلم نویسنده:

همانطور که می دانید، تقریباً کوچکترین ذرات شناخته شده کوآرک ها^۲ هستند. که مطابق با تئوری ریسمان^۳، کوآرکها (و یا شاید ذرات کوچکتری که کوآرکها را می سازند) بصورت یک فضایی هستند که در داخل آنها، رشته ای از جنس انرژی در حال جنبش و حرکت نوسانی مدور می باشد. و به نظر می رسد یک ریسمان در داخل آن فضا، در حال ارتعاش می باشد. که به دلیل متفاوت بودن فرکانس مربوط به این ارتعاشات، ذرات مختلفی تشکیل می شوند. و ذرات متفاوت، مواد مختلف را تشکیل می دهند. اما، ما عکس این مطلب را نیز مورد توجه قرار می دهیم؛ بدین معنی که شاید بهتر باشد بگوییم؛ هر ذره ی متفاوت، یک ارتعاش با انرژی و فرکانس متفاوت در درون خود دارد. و علاوه بر ذرات، ابعاد دیگر جهان نیز شامل این انرژی و ارتعاش می شوند. ابعادی نظیر: رفتار، سخن، تفکر و اندیشه ی آدمی و... که این پژوهش به شما خواهد گفت: چرا باید این انرژی را جدی بگیریم؟

درواقع شاید به جرات بتوان ادعا کرد که قوانینی بر این دنیا حاکم شده است که به محض مهیا شدن شرایط اولیه، نتیجه ی مربوطه حاصل می شود؛ این قوانین شبیه به قوانین فیزیکی و شیمیایی حاکم بر جهان آفرینش می باشند. مثل وقتی که یک اتم اکسیژن در کنار یک اتم هیدروژن قرار بگیرد و تشکیل یک مولکول آب را بدهد؛ که این امر کاملاً طبیعی و مورد انتظار است. مگر اینکه تحت یک شرایط ویژه، مانع این ترکیب شویم. یا مثل ضرب کردن دو عدد که حاصل آن مشخص و ثابت شده می باشد و با استناد به هیچ گونه توجیه و دلیلی، نمی توانیم انتظار پاسخ دیگری را داشته باشیم. لذا اگر باور کنیم که قوانین مشابهی، در مورد ابعاد دیگر زندگی ما حاکم است؛ بدون شک زندگی ما طور دیگری خواهد شد. لذا برای حصول این نتیجه، به بحث و بررسی انعکاس اعمال و نیز ثواب و عقاب آنها، پرداختیم. که با توجه به تمام اشاراتی که از قرآن و احادیث و اعتقادات دیگر ادیان الهی ذکر شد، مشخص گردید که اعتقاد به بازگشت اعمال به شکلهای مختلف، چه در این جهان و چه در جهان آخرت، امری مسلم و بدیهی است. ولی آنچه که قابل تامل است، این است که، دنیا دار مکافه است و لذا تمام اعمال و نیات انسان، بازتابی در دنیا (و البته در آخرت نیز) دارد. بدین معنی که، می توان تصور کرد که تمام اعمال، گفتار و افکار و نیات ما، بصورت یک بسته ی موج^۴ در دنیای اطراف ما منتشر می شود. و بدون شک، این بسته ی موج، حامل مقداری انرژی مثبت یا منفی نیز هست؛ که مثبت یا منفی بودن آن بستگی به این دارد که آیا رفتار اولیه، مثبت بوده یا منفی؟ و یقیناً این انرژی، هرگز از بین نمی رود و بالاخره روزی، تجسم مادی پیدا کرده و بصورت یک رفتار از طرف شخص دیگری، ظاهر می شود؛ به گونه ای که این رفتار محصول، با رفتار اولیه، همخوانی داشته باشد. و لذا به شکل مشابهی به سوی منبع اولیه اش باز خواهد گشت. درست مثل سیبی که بطور مستقیم به بالای سرمان پرتاب کرده باشیم، بلافاصله بسوی خودمان بر می گردد. و این نشان می دهد که این جهان، انعکاس رفتار و افکار خود مان می باشد. به عنوان یک مثال ساده: « اگر درباره ی کسی بدگویی کرده باشیم،

^۱ - آتمرن، 1385 : 57

^۲ - Quarks.

^۳ - String theory.

^۴ - Wave packet.

بدون شک دیر یازود، فرد دیگری نیز از ما بدگویی خواهد کرد. یا اگر سعی کنیم با دروغ و دغل، کسی را فریب دهیم، یقیناً در جایی دیگر، شخص دیگری نیز ما را فریب خواهد داد. و... « شکل دیگر این بازگشت، بصورت نتایجی است که از قبل تعیین شده و تقریباً اغلب ما با آنها آشنا هستیم. به عنوان مثال: « صله ی رحم، باعث طول عمر می شود. یا صدقه، بلاهای مقدر شده را برمی گرداند. و...» و این یک قانون ساده ای است که تمام رفتار و گفتار و حتی افکار و نیات ما را نیز، شامل می شود. البته نا گفته نماند که این امر بدان معنی نیست که نتیجه ی اعمال ما محدود به این جهان بوده و در همین حد است؛ بلکه این تنها قسمتی از انعکاس طبیعی اعمال ماست. فقط کفایت نسبت به اتفاقاتی که در زندگی هر یک از ما می افتد، نگاه عمیق تری داشته باشیم. و فراموش نکنیم که گرچه این جهان گنجایش ثواب و عقاب تمام اعمال را ندارد، اما هر روز، اتفاقاتی می افتد که نشان از این دارد که همیشه و همه جا، کسی هست که ما را می بیند و مراقب رفتار و اعمال ماست. به امید روزی که در کنار یکدیگر، دنیای بهتری را بسازیم.

بحث و نتیجه گیری

دستورات الهی، در جهت نیل انسان به کمال واقعی و قرب به خداوند است، لذا مهمترین کیفر، محرومیت وی، از کمال انسانی است. و از آنجا که اعمال انسانها، چه فردی و چه اجتماعی، آثار و نتایج بسیاری (اعم از فردی و اجتماعی)، در دنیا و آخرت دارد. لذا پاداش و کیفر اعمال، چه در این جهان و چه در سرای آخرت، لازمه عدل الهی است. و علاوه بر آن، نبود آنها، نظام آفرینش را مختل کرده و آسیب جدی به آن خواهد زد.

مراجع و منابع

بخش اول - کتابها و مقالات:

- 1- عبدالعلی شکر، بازتاب رفتار از منظر قرآن و حکمت متعالیه، فصلنامه ی شماره 6 (مربوط به فصلنامه عقل و دین)، پایگاه حضرت آیت اله احمد بهشتی.
- 2- شجری ر، و جوادی نوش آبادی ح، 1394، پژوهش: "بازتاب مفاهیم قرآنی پاداش و کیفر اعمال در شاهنامه"، فصلنامه علمی-پژوهشی «پژوهش های ادبی-قرآنی»، سال سوم/ شماره اول/ بهار 1394- شماره 1.
- 3- شهید مطهری، 1373، کتاب: عدل الهی، تهران، انتشارات صدرا.
- 4- شهید مطهری، 1371، کتاب: انسان و ایمان، تهران، انتشارات صدرا.
- 5- شیخ صدوق م، 1386، کتاب: ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ترجمه محمد رضا انصاری، قم، اندیشه هادی.
- 6- منافی م، 1392، کتاب: ندای درون انسان (اسرار جهان هستی و روح درون)، جلد 1 و 2، تهران، سفیر اردهال.
- 7- پناهنده مریم، 1393، مقالات قرآنی- بخش قرآن تبیان، پایگاه تبیان.
- 8- اثر وضعی و تکوینی گناه، پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری.
- 9- صادقی تهرانی، درس تفسیر موضوعی قرآن- چگونگی انعکاس اعمال و جزای آن، جلسه ی 43، پایگاه آیت اله صادقی تهرانی.
- 10- مکارم شیرازی ن، 1380، تفسیر نمونه، جلد 12، تهران، دارالکتب الاسلامیه.
- 11- کمالی دزفولی، 1384، ارتباط دنیا و آخرت، صباح - شماره 15 و 16، پایگاه اطلاع رسانی حوزه.
- 12- جعفری ش، 1378، پایان نامه ی "پیامدهای دنیوی اعمال در قرآن"، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- 13- مهدوی، 1394، چرا بعضی از ظالمان تا دم مرگ زندگی خوب و راحتی دارند؟، پایگاه رهروان ولایت.
- 14- مصباح یزدی م، 1384، کتاب: آموزش عقاید، چاپ هفدهم، تهران، شرکت چاپ و نشر بین الملل سازمان تبلیغات اسلامی.
- 15- سبحانی ج، 1388، کتاب: قرآن و معارف عقلی (تفسیر سوره حدید)، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
- 16- جرجانی ش، 1377، کتاب تعریفات، ترجمه سید عرب، چاپ اول، تهران، نشر فرزاد.
- 17- طباطبایی م، 1378، تفسیر المیزان، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، چاپ یازدهم، جلد 14، قم، دفتر انتشارات اسلامی.
- 18- کلینی م، اصول کافی، ترجمه سید هاشم رسولی، دفتر نشر فرهنگ اهل بیت - علیهم السلام -، بی تا، ج 4، ص 180 و 181 و 354.
- 19- مصباح یزدی م، 1387، کتب آموزش عقاید، چاپ سی و پنجم، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- 20- سبحانی فخر ق، 1387، پایان نامه ی "انعکاس اعمال انسان در دنیا از نظر قرآن و روایات"، تاریخ دفاع 1372، دانشگاه تربیت مدرس - حوزه علمیه قم.

21- Sayyid Abdul Husein Dastghaib , 2010 , Shia Beliefs> Various Books , Special site for shia studies articles.

22- Mohd Khairul Nizam Zainan Nazri, Mahmud Ahmad, Adnan Mohamed Yusoff ,.... , 2011 , The Concept of Rewards and Punishments in Religion , World Journal of Islamic History and Civilization, 1 (4): 249-254

بخش دوم - سایتها:

- 1- www.pajooh.com
- 2- www.hawzah.net
- 3- www.noormags.ir
- 4- www.ensani.ir